

ICOMOS
MEDNARODNI ODBOR
ZA ZGODOVINSKA
MESTA, KRAJE IN VASI

ICOMOS
INTERNATIONAL
COMMITTEE
ON HISTORIC CITIES,
TOWNS AND VILLAGES

DOKTRINA +

Valletska načela za varstvo in upravljanje zgodovinskih mest, krajev in urbanih območij

**The Valletta
Principles for
the Safeguarding
and Management
of Historic Cities,
Towns and
Urban Areas**

2011

Predgovor k slovenskemu prevodu

Mednarodni znanstveni odbor za zgodovinska mesta, kraje in vasi – International Scientific Committee on Historic Cities, Towns and Villages (CIVVIH) je bil ustanovljen 12. decembra 1982 z namenom raziskovanja in spodbujanja razumevanja, zaščite, ohranjanja, urbanističnega načrtovanja in upravljanja zgodovinskih mest, krajev, vasi in mestnih območij.

V okviru razmislekov o ohranjanju zgodovinskih mest in urbanih območij ter v obdobju velikih političnih, ekonomskih, kulturnih in družbenih sprememb, ki vplivajo na celotno ohranjanje, se je CIVVIH leta 2005 odločil nadgraditi Washingtonsko listino (1987) in Nairobijsko priporočilo (1976) ter v novem dokumentu predlagati načela in strategije za upravljanje neizogibnih sprememb v razvoju zgodovinskih mest. Valletska načela za varstvo in upravljanje zgodovinskih mest, krajev in urbanih območij so bila po dolgotrajnem procesu nastajanja sprejeta 28. novembra 2011 na 17. generalni skupščini ICOMOS.

Glavni predmet Valletskih načel so spremembe, ki zadevajo celotno družbo. Vsakodnevno se srečujemo z urbanizacijo in zgoščevanjem poselitve v mestih, kar vpliva na kulturno dediščino. Posledica je rušitev prostorskega merila, ki je opredeljevalo naša naselja, kar je prebivalcem dajalo občutek varnosti. Spremembe vplivajo na vizualno estetiko celotnega urbanega okolja, upravljanje sobivanja sodobnega in tradicionalnega pa zaradi novih razvojnih in ekonomskih okoliščin močno pritiska na preživele ostanke preteklosti.

V konservatorski teoriji je včasih veljalo, kar v določeni meri velja še danes, da spremembe in posledično preoblikovanje ogrožajo dediščino, saj povzročajo nepopravljive spremembe obstoječe zgodovinske substance. Že Washingtonska listina je izpostavila, da je preoblikovanje znotraj zgodovinskih mest potrebno za njihovo ohranjanje in prilagajanje sedanjim načinom življenja, Valletska načela pa izboljšujejo in krepijo tiste koncepte, ki poudarjajo pomen sprememb in njihovega upravljanja v novem okviru načel, orodij in ukrepov za varstvo zgodovinskih mest. Ta so so kot aktivni del sodobnega življenja podvržena spremembam, to pa ima lahko tako negativne kot pozitivne učinke. Učinki sprememb so odvisni od tega, kako upravljamo proces preoblikovanja. Če ga upravljamo slabo, to vodi v poslabšanje in izgubo snovnih in nesnovnih vrednot, odsotnost preoblikovanja pa lahko vodi v praznjenje in propad zgodovinskih mest. Varovanje in upravljanje zgodovinskega mesta ali urbanega območja mora potekati s preudarnostjo, sistematičnostjo in disciplino ter v skladu z načeli trajnostnega razvoja.

V obdobju od sprejetja Valletskih načel smo se veliko naučili in pridobili številne izkušnje. Dejstvo je, da do sprememb, ki jih opazujemo v življenju mest in urbanih okolij, prihaja hitreje kot kadarkoli prej. Pred nami so novi izzivi, zato je pomembno, da se upravljanja sprememb aktivno lotimo.

Nataša Jurgec Gurnick, Irena Potočnik

Preamble

Humanity today must confront a number of changes. These changes concern human settlements, in general, and historic towns and urban areas in particular. The globalization of markets and methods of production cause shifts in population between regions and towards towns, especially large cities.

Changes in political governance and in business practices require new structures and new conditions in towns and urban areas. These are also necessary to counteract segregation and social rootlessness as part of attempts to reinforce identity.

Within what is now an international framework of reflection on urban conservation, there is an ever-increasing awareness of these new demands. The organizations charged with the conservation of heritage and the enhancement of its value need to develop their skills, their tools, their attitudes and, in many cases, their role in the planning process.

CIVVIH (ICOMOS International Committee on Historic Cities, Towns and Villages) has therefore updated the approaches and considerations contained in the Washington Charter (1987) and the Nairobi Recommendation (1976), based on the existing set of reference documents. CIVVIH has redefined the objectives, attitudes and tools needed. It has taken into consideration the significant evolution in definitions and methodologies concerning the safeguarding and management of historic towns and urban areas.

Preambula

Človeštvo se danes sooča s številnimi spremembami. Te spremembe zadevajo človeške naselbine na splošno, še posebej pa zgodovinska mesta in urbana območja. Globalizacija trgov in metod proizvodnje povzroča migracije prebivalstva med regijami in proti mestom, predvsem večjim.

Spremembe v političnem upravljanju in poslovnih praksah zahtevajo v mestih in na urbanih območjih nove strukture in nove pogoje. Kot del prizadevanj za krepitev identitete so potrebne tudi za boj proti segregaciji in družbeni izkoreninjenosti.

Znotraj mednarodnega okvira premislekov o ohranjanju urbane dediščine narašča tudi zavedanje o novih potrebah. Organizacije, pristojne za ohranjanje dediščine in krepitev njenega pomena, morajo razviti svoje veščine, orodja, odnose in pogosto tudi vlogo v procesu načrtovanja.

CIVVIH (Mednarodni znanstveni odbor ICOMOS za zgodovinska mesta, kraje in vasi) je zato na podlagi obstoječih referenčnih dokumentov prenovil pristope in preudarke Washingtonske listine (1987) in Nairobijskega priporočila (1976). Ponovno je opredelil cilje, stališča in potrebna orodja. Pri tem je upošteval velik napredek v opredelitvah in metodologijah za varstvo in upravljanje zgodovinskih mest in urbanih območij.

Spremembe odražajo večjo ozaveščenost o vprašanjih zgodovinske dediščine na regionalni ravni, ne le v urbanih območjih, pa tudi močnejše zave-

The modifications reflect a greater awareness of the issue of historic heritage on a regional scale rather than just confined to urban areas; of intangible values such as continuity and identity; of traditional land use, the role of public space in communal interactions, and of other socioeconomic factors such as integration and environmental factors. Questions around the role of landscape as common ground, or conceptualizing the townscape, including its topography and skyline, as a whole, seem more important than before.

Another important modification, particularly in fast-growing cities, takes into account the problems of large-scale developments, which alter the traditional lot sizes that help to define historic urban morphology.

In this sense, it is fundamental to consider heritage as an essential resource, as part of the urban ecosystem. This concept must be strictly respected in order to ensure harmonious development of historic towns and their settings.

The notion of sustainable development has gained such importance that many directives on architectural planning and interventions are now based on policies designed to limit urban expansion and to preserve urban heritage.

The main objective of this document is to propose principles and strategies applicable to every intervention in historic towns and urban areas. These principles and strategies are meant to safeguard the values of historic towns and their settings, as well as their integration into the social, cultural and economic life of our times.

danje nesnovnih vrednot, kot sta kontinuiteta in identiteta, večjo ozaveščenost o rabi tal, o vlogi javnega prostora v družbenih odnosih ter o drugih družbenoekonomskih dejavnikih, kot so vključevanje in okoljski dejavniki. Vprašanja glede vloge krajine – bodisi kot skupnega temelja ali kot konceptualizacije mestne krajine kot celote, vključno s topografijo in vedutami – se zdijo pomembnejša kot kadarkoli prej. Naslednja pomembna sprememba, predvsem v hitro rastočih mestih, so ureditve velikega obsega, s katerimi se spreminja tradicionalna parcelacija, ki pomaga opredeliti zgodovinsko urbano morfologijo.

V tem smislu je bistveno, da dediščino razumemo kot ključni vir, kot del urbanega ekosistema. Koncept moramo za zagotovitev uravnoveženega razvoja zgodovinskih mest in njihove okolice strogo spoštovati.

Pomen koncepta trajnostnega razvoja se je tako okrepil, da danes številne direktive o arhitekturnem načrtovanju in ukrepih temeljijo na politikah, ki omejujejo urbanistično rast in ohranjajo dediščino urbanih območij.

Poglavitni cilj tega dokumenta je predlagati načela in strategije, uporabne pri kakršnemkoli posegu v zgodovinska mesta ali urbana območja. Ta načela in strategije naj bi zaščitili vrednote zgodovinskih mest in njihove okolice, pa tudi njihovo umestitev v družbeno, kulturno in gospodarsko življenje našega časa.

Ukrepi morajo zagotavljati spoštovanje vrednot snovne in nesnovne dediščine ter tudi spoštovanje kakovosti življenja prebivalcev.

These interventions must ensure respect for tangible and intangible heritage values, as well as for the quality of life of inhabitants.

This present document for the safeguarding of historic towns and urban areas and their settings, is divided into four parts:

- 1. Definitions
- 2. Aspects of change (Challenges)
- 3. Intervention criteria
- 4. Proposals and strategies

Pričujoči dokument za varstvo zgodovinskih mest in urbanih območij ter njihove okolice je razdeljen na štiri dele:

- 1. Definicije
- 2. Vidiki sprememb (izzivi)
- 3. Merila za posege
- 4. Predlogi in strategije

1

Definitions

Definicije

a. Historic towns and urban areas

Historic towns and urban areas are made up of tangible and intangible elements. The tangible elements include, in addition to the urban structure, architectural elements, the landscapes within and around the town, archaeological remains, panoramas, skylines, view-lines and landmark sites. Intangible elements include activities, symbolic and historic functions, cultural practices, traditions, memories, and cultural references that constitute the substance of their historic value.

Historic towns and urban areas are spatial structures that express the evolution of a society and of its cultural identity. They are an integral part of a broader natural or man-made context and the two must be considered inseparable.

Historic towns and urban areas are living evidence of the past that formed them.

Historical or traditional areas form part of daily human life. Their protection and integration into contemporary society are the basis for town-planning and land development.

b. Setting

Setting means the natural and/or man-made contexts (in which the historic urban heritage is located) that influence the static or dynamic way these areas are perceived, experienced and/or enjoyed, or

a. Zgodovinska mesta in urbana območja

Zgodovinska mesta in urbana območja sestavljajo snovne in nesnovne prvine. Snovne prvine poleg urbane strukture vključujejo arhitekturne prvine, krajine znotraj mest in v njihovi okolici, arheološke ostaline, panorame, silhuete, vedute in prostorske poudarke. Nesnovne prvine vključujejo dejavnosti, simbolne in zgodovinske funkcije, kulturne prakse, tradicije, spomine in kulturne reference, ki tvorijo vsebino njihovih zgodovinskih vrednot.

Zgodovinska mesta in urbana območja so prostorske strukture, ki izražajo razvoj družbe in njene kulturne identitete. So sestavni del širšega naravnega in umetnega konteksta, ki ju moramo razumeti kot nerazdružljiva.

Zgodovinska mesta in urbana območja so živ dokaz preteklosti, ki jih je oblikovala.

Zgodovinska ali tradicionalna območja so del vsakdanjega človeškega življenja. Njihova zaščita in vključevanje v sodobno družbo sta osnova za urbanistični in prostorski razvoj.

b. Okolica

Okolica pomeni naravni in/ali umetni kontekst (v katerega je umeščena urbana dediščina), ki statično ali dinamično vpliva na to, kako ta območja zaznavamo, doživljamo in/ali v njih uživamo, ali ki je z

which are directly linked to them socially, economically or culturally.

c. Safeguarding

The safeguarding of historic towns and urban areas, and their surroundings, includes the necessary procedures for their protection, conservation, enhancement and management as well as for their coherent development and their harmonious adaptation to contemporary life.

d. Protected urban area

A protected urban area is any part of a town that represents a historical period or stage of development of the town. It includes monuments and authentic urban fabric, in which buildings express the cultural values for which the place is protected.

The protection may also include the historical development of the town and support its characteristic civic, religious and social functions.

e. Buffer zone

A buffer zone is a well-defined zone outside the protected area whose role is to shield the cultural values of the protected zone from the impact of activities in its surroundings. This impact can be physical, visual or social.

f. Management Plan

A Management Plan is a document specifying in detail all the strategies and tools to be used for heritage protection and which at the same time responds

to the needs of contemporary life. It contains legislative, financial, administrative and conservation documents, as well as Conservation and Monitoring Plans.

c. Varstvo

Varstvo zgodovinskih mest in urbanih območij ter njihove okolice vključuje postopke, potrebne za njihovo zaščito, ohranjanje, izboljšanje in upravljanje, pa tudi za usklajen razvoj in uravnoteženo prilagajanje sodobnemu življenju.

d. Zavarovano urbano območje

Zavarovano urbano območje je katerikoli del mesta, ki predstavlja zgodovinsko obdobje ali stopnjo razvoja mesta. To vključuje spomenike in pristne grajene strukture, v katerih stavbe odražajo kulturne vrednote, zaradi katerih je kraj zavarovan.

Varovanje lahko vključuje tudi zgodovinski razvoj mesta in podpira njegove značilne mestne, verske in družbene funkcije.

e. Varovalni pas

Varovalni pasovi so jasno opredeljeni predeli zunaj zavarovanega območja, katerih vloga je ščititi kulturne vrednote tega območja pred vplivi dejavnosti v okolici. Ti vplivi so lahko fizični, vizualni ali družbeni.

f. Načrt upravljanja

Načrt upravljanja je dokument, ki podrobno določa vse strategije in orodja za zaščito dediščine ter obenem odgovarja na potrebe sodobnega življenja. Vsebuje zakonodajne, finančne, administrativne in

to the needs of contemporary life. It contains legislative, financial, administrative and conservation documents, as well as Conservation and Monitoring Plans.

g. Spirit of place

Spirit of place is defined as the tangible and intangible, the physical and the spiritual elements that give the area its specific identity, meaning, emotion and mystery. The spirit creates the space and at the same time the space constructs and structures this spirit (Quebec Declaration, 2008).

conservatorske dokumente, pa tudi konservatorske načrte in načrte spremljanja stanja.

g. Duh kraja

Duha kraja opredeljujemo kot snovne in nesnovne, fizične in duhovne prvine, ki območju dajejo posebno identiteto, pomen, čustva in skrivnostnost. Duh ustvarja prostor, obenem pa prostor gradi in strukturira duha (Quebeška deklaracija, 2008).

2

Aspects of change
Vidiki sprememb

Historic towns and urban areas, as living organisms, are subject to continual change. These changes affect all the elements of the town (natural, human, tangible and intangible).

Change, when appropriately managed, can be an opportunity to improve the quality of historic towns and urban areas on the basis of their historical characteristics.

a. Change and the natural environment

The Washington Charter has already focused on the problems linked to changes in the natural environment: “Historic towns (and their settings) should be protected against natural disasters and nuisances such as pollution and vibrations in order to safeguard the heritage and for the security and well-being of the residents”. (Washington Charter art. 14).

In historic towns and urban areas, change should be based on respect for natural balance, avoiding the destruction of natural resources, waste of energy and disruption in the balance of natural cycles.

Change must be used to: improve the environmental context in historic towns and urban areas; improve the quality of air, water and soil; foster the spread and accessibility of green spaces; and to avoid undue pressure on natural resources.

Zgodovinska mesta in urbana območja so kot živi organizmi podvržena stalnim spremembam. Te spremembe vplivajo na vse prvine mesta (naravne, človeške, snovne in nesnovne).

Kadar spremembe ustrezno upravljamo, pomenijo priložnost za izboljšanje kakovosti zgodovinskih mest in urbanih območij na podlagi njihovih zgodovinskih značilnosti.

a. Spremembe in naravno okolje

Na probleme, povezane s spremembami v naravnem okolju, se je že usmerila tudi Washingtonska listina: »Zgodovinska mesta bi morali zavarovati pred naravnimi nesrečami in nadlogami, kot so onesnaževanje in tresljaji, zato da bi rešili dediščino in zagotovili varnost in dobro počutje prebivalcev.« (Washingtonska listina, člen 14)

V zgodovinskih mestih in urbanih območjih morajo spremembe temeljiti na spoštovanju naravnega ravnotežja in preprečevanju uničevanja naravnih virov, tratenja energije in rušenja ravnotežja naravnih krogov.

Spremembe moramo uporabiti za izboljšanje okoljskih razmer v zgodovinskih mestih in urbanih območjih, izboljšanje kakovosti zraka, vode in tal, povečanje širjenja in dostopnosti zelenih površin ter izogibanje neprimernim pritiskom na naravne vire. Zgodovinska mesta in njihovo okolico je treba za-

Historic towns and their settings must be protected from the effects of climate change and from increasingly frequent natural disasters.

Climate change can have devastating consequences for historic towns and urban areas because, in addition to the fragility of the urban fabric, many buildings are becoming obsolete, requiring high levels of expenditure to tackle problems arising from climate change.

The aim should be to take advantage of strategies arising from growing global awareness of climate change and to apply them appropriately to the challenges of safeguarding historic towns.

b. Change and the built environment

On the subject of modern architecture, the Washington Charter (art. 10) states: “The introduction of contemporary elements in harmony with the surroundings should not be discouraged since such features can contribute to the enrichment of an area”.

The introduction of contemporary architectural elements must respect the values of the site and its setting. It can contribute to the enrichment of the town, bringing alive the value of urban continuity.

The basis of appropriate architectural interventions in spatial, visual, intangible and functional terms should be respect for historical values, patterns and layers.

New architecture must be consistent with the spatial organisation of the historic area and respectful of its traditional morphology while at the same

ščititi pred učinki podnebnih sprememb in pred vse pogostejšimi naravnimi nesrečami.

Podnebne spremembe imajo lahko za zgodovinska mesta in urbana območja uničujoče posledice, saj poleg krhkosti urbanih struktur številne stavbe postajajo zastarele, kar povečuje stroške za odpravljanje težav, ki izhajajo iz podnebnih sprememb.

Izkoristiti je treba strategije, ki izhajajo iz naraščajočega svetovnega zavedanja o podnebnih spremembah, in jih pri izzivih varstva zgodovinskih mest ustrezno uporabiti.

b. Spremembe in grajeni prostor

O sodobni arhitekturi Washingtonska listina (člen 10) pravi: »Vnašanja sodobnih prvin v sozvočju z okolico ne smemo odvracati, saj lahko taki dodatki prispevajo k bogatitvi območja.«

Vključevanje sodobnih arhitekturnih prvin mora spoštovati vrednote območja in okolice. Prispeva lahko k bogatitvi mesta, saj oživlja pomen urbane kontinuitete.

Osnova ustreznih arhitekturnih posegov v prostorskem, vizualnem, nesnovnem in funkcionalnem smislu mora biti spoštovanje zgodovinskih vrednot, vzorcev in plasti.

Nova arhitektura mora biti skladna s prostorsko organizacijo zgodovinskega območja in mora spoštovati tradicionalno morfologijo, obenem pa mora biti odraz arhitekturnih trendov svojega časa in kraja. Ne glede na slog in izraz bi se morala vsa nova arhitektura izogibati negativnim učinkom drastičnih in

time being a valid expression of the architectural trends of its time and place. Regardless of style and expression, all new architecture should avoid the negative effects of drastic or excessive contrasts and of fragmentation and interruptions in the continuity of the urban fabric and space.

Priority must be given to a continuity of composition that does not adversely affect the existing architecture but at the same time allows a discerning creativity that embraces the spirit of the place.

Architects and urban planners must be encouraged to acquire a deep understanding of the historic urban context.

c. Change in use and social environment

The loss and/or substitution of traditional uses and functions, such as the specific way of life of a local community, can have major negative impacts on historic towns and urban areas. If the nature of these changes is not recognised, it can lead to the displacement of communities and the disappearance of cultural practices, and subsequent loss of identity and character for these abandoned places. It can result in the transformation of historic towns and urban areas into areas with a single function devoted to tourism and leisure and not suitable for day-to-day living.

Conserving a historic town requires efforts to maintain traditional practices and to protect the indigenous population.

It is also important to control the gentrification process arising from rent increases and the dete-

prevelikih kontrastov ter drobljenju in prekinjanju kontinuitete urbanega tkiva in prostora.

Prednost mora imeti kontinuiteta sestave, ki ne vpliva negativno na obstoječo arhitekturo, obenem pa omogoča preudarno ustvarjalnost, ki zajema duha kraja.

Arhitekte in urbanistične načrtovalce je treba spodbujati k pridobivanju globljega razumevanja zgodovinskega urbanega konteksta.

c. Sprememba rabe in družbeno okolje

Izguba in/ali zamenjava tradicionalnih rab in funkcij, na primer posebnega načina življenja lokalne skupnosti, ima lahko na zgodovinska mesta in urbana območja zelo negativen vpliv. Če teh sprememb ne prepoznamo in ne ukrepamo, lahko vodijo v odselitev skupnosti in v izginotje kulturnih praks ter posledično v izgubo identitete in značaja teh zapuščenih krajev. Posledica tega je lahko preoblikovanje zgodovinskih mest in urbanih območij v območja z eno samo funkcijo, ki so posvečena turizmu in prostemu času, niso pa primerna za vsakodnevno življenje.

Ohranjanje zgodovinskega mesta zahteva prizadevanja za vzdrževanje tradicionalnih praks in za zaščito avtohtonega prebivalstva.

Pomembno je tudi nadzorovati proces gentrifikacije, ki je posledica dviga najemnin in propadanja mest ali bivalnih in javnih prostorov določenega območja.

Zavedati se moramo, da lahko gentrifikacija vpliva na skupnost, to pa vodi v izgubo načina življenja in v končni fazi značaja območja.

rioration of the town or area's housing and public space.

It is important to recognise that the process of gentrification can affect communities and lead to the loss of a place's liveability and, ultimately, its character.

Retention of the traditional cultural and economic diversity of each place is essential, especially when it is characteristic of the place.

Historic towns and urban areas run the risk of becoming a consumer product for mass tourism, which may result in the loss of their authenticity and heritage value.

New activities must therefore be carefully managed to avoid secondary negative effects such as transport conflicts or traffic congestion.

d. Change and intangible heritage

The preservation of intangible heritage is as important as the conservation and protection of the built environment.

The intangible elements that contribute to the identity and spirit of places need to be established and preserved, since they help in determining the character of an area and its spirit.

Ohranjanje tradicionalne kulturne in gospodarske raznolikosti vsakega kraja je ključno, predvsem ko gre za značaj tega kraja.

Zgodovinska mesta in urbana območja so izpostavljena tveganju, da postanejo potrošniško blago za množični turizem, kar lahko vodi v izgubo pristnosti in dediščinskih vrednot.

Nove dejavnosti je treba skrbno upravljati, da se lahko izognemo sekundarnim negativnim učinkom, kot so težave ali zastoji v prometu.

d. Spremembe in nesnovna dediščina

Ohranjanje nesnovne dediščine je prav tako pomembno kot ohranjanje in zaščita grajenega prostora.

Nesnovne prvine, ki prispevajo k identiteti in duhu kraja, je treba prepoznati in ohraniti, saj pomagajo določati značaj območja in duha kraja.

3

Intervention Criteria

Merila za posege

a. Values

All interventions in historic towns and urban areas must respect and refer to their tangible and intangible cultural values.

b. Quality

Every intervention in historic towns and urban areas must aim to improve the quality of life of the local residents and the quality of the environment.

c. Quantity

An accumulation of changes could have a negative effect on a historic town and its values.

Major quantitative and qualitative changes should be avoided, unless they will clearly result in the improvement of the urban environment and its cultural values.

Changes that are inherent to urban growth must be controlled and carefully managed to minimise physical and visual effects on the townscape and architectural fabric.

d. Coherence

On ‘coherence’ article 3 of the Nairobi Recommendation states: “Every historic area and its surroundings should be considered in their totality as a coherent whole whose balance and specific nature depend

a. Vrednote

Vsi posegi v zgodovinska mesta in urbana območja morajo spoštovati njihove snovne in nesnovne kulturne vrednote ter se nanje sklicevati.

b. Kakovost

Vsak poseg v zgodovinska mesta in urbana območja mora biti usmerjen v izboljšanje kakovosti življenja lokalnih prebivalcev in kakovosti okolja.

c. Količina

Kopičenje sprememb lahko na zgodovinsko mesto in njegove vrednote vpliva negativno.

Velikim kvantitativnim in kvalitativnim spremembam se je treba izogibati, razen če brez dvoma vodijo v izboljšanje urbanega okolja in kulturnih vrednot.

Spremembe, ki so neločljivo povezane z urbano rastjo, je treba nadzorovati in skrbno upravljati, da se čim bolj zmanjšajo fizični in vizualni učinki na urbano podobo in arhitekturno tkivo.

d. Skladnost

3. člen Nairobijskega priporočila o »skladnosti« pravi: »Vsako zgodovinsko območje in njegovo okolico je treba obravnavati skupaj kot usklajeno celoto, katere ravnotežje in posebni značaj sta od-

on the fusion of the parts of which it is composed and which include human activities as much as the buildings, the spatial organization and the surroundings. All valid elements, including human activities, however modest, thus have significance in relation to the whole which must not be disregarded”.

Historic towns and urban areas as well as their settings must be considered in their totality.

Their balance and nature depend on their constituent parts.

However, the safeguarding of historic towns and urban areas must be an integral part of a general understanding of the urban structure and its surroundings. This requires coherent economic and social development policies that take historic towns into account at all planning levels, whilst always respecting their social fabric and cultural diversity.

e. Balance and compatibility

The safeguarding of historic towns must include, as a mandatory condition, the preservation of fundamental spatial, environmental, social, cultural and economic balances. This requires actions that allow the urban structure to retain the original residents and to welcome new arrivals (either as residents or as users of the historic town), as well as to aid development, without causing congestion.

f. Time

The speed of change is a parameter to be controlled. Excessive speed of change can adversely affect the integrity of all the values of a historic town.

visna od zlitja delov, ki jo sestavljajo in ki vključujejo človeške dejavnosti ter tudi stavbe, prostorsko organizacijo in okolico. Vsi elementi, vključno s človeškimi dejavnostmi, naj bodo še tako skromni, imajo v odnosu do celote pomen, ki ga ne smemo zanemariti.«

Zgodovinska mesta in urbana območja ter njihovo okolico je treba obravnavati celostno.

Njihovo ravnotežje in značaj temeljita na njihovih sestavnih delih.

Varstvo zgodovinskih mest in urbanih območij mora biti sestavni del splošnega razumevanja urbane strukture in njenega okolja. To zahteva usklajene politike gospodarskega in socialnega razvoja, ki zgodovinska mesta upoštevajo na vseh ravneh načrtovanja, obenem pa spoštujejo njihovo družbeno strukturo in kulturno raznolikost.

e. Ravnotežje in združljivost

Obvezni pogoj varstva zgodovinskih mest je ohranjanje osnovnega prostorskega, okoljskega, družbenega, kulturnega in gospodarskega ravnotežja. To zahteva ukrepe, ki urbani strukturi omogočajo, da obdrži prvotne prebivalce in sprejema prišleke (bodisi kot prebivalce bodisi kot uporabnike zgodovinskega mesta) ter da podpira razvoj, ne da bi ob tem povzročala prenaseljenost.

f. Čas

Hitrost sprememb je parameter, ki ga je treba nadzirati. Prehitro uvajanje sprememb lahko negativno vpliva na celovitost vrednot zgodovinskega mesta.

The extent and frequency of intervention must be embedded in and compatible with feasibility and planning documents and studies, as well as adhering to transparent and regulated intervention procedures.

g. Method and scientific discipline

“Knowledge of the history of a historic town or urban area should be expanded through archaeological investigation and appropriate preservation of archaeological findings”. (Washington Charter art. 11)

The safeguarding and management of a historic town or urban area must be guided by prudence, a systematic approach and discipline, in accordance with the principles of sustainable development.

Safeguarding and management must be based on preliminary multidisciplinary studies, in order to determine the urban heritage elements and values to be conserved. It is imperative to have a profound knowledge of the site and its setting to inform any safeguarding action.

Continuous monitoring and maintenance is essential to safeguard a historic town or urban area effectively.

Proper planning requires up-to-date precise documentation and recording (context analysis, study at different scales, inventory of component parts and of impact, history of the town and its phases of evolution, etc.).

Direct consultation and continuous dialogue with the residents and other stakeholders is indispensable.

Obseg in pogostost posegov morata biti vključena v načrtovalske dokumente in študije izvedljivosti ter z njimi združljiva, prav tako je treba zagotavljati preglednost in upoštevanje predpisanih postopkov.

g. Metoda in znanstvena disciplina

»Védenje o preteklosti zgodovinskega mesta ali urbanega območja je treba poglobiti s pomočjo arheoloških raziskav in ustreznim ohranjanjem arheoloških najdb.« (Washingtonska listina, člen 11)

Varstvo in upravljanje zgodovinskega mesta ali urbanega območja morajo usmerjati preudarnost, sistematičen pristop in disciplina ter usklajenost z načeli trajnostnega razvoja.

Varstvo in upravljanje morata temeljiti na predhodnih multidisciplinarnih študijah, s katerimi se določijo prvine urbane dediščine in vrednote, ki jih je treba ohranjati. Za ustrezne varstvene ukrepe je potrebno obsežno znanje o območju in okolici.

Za učinkovito varstvo zgodovinskega mesta ali urbanega območja sta ključna stalno spremljanje in vzdrževanje.

Ustrezno načrtovanje zahteva redno posodabljanje in natančno dokumentacijo (kontekstualna analiza, študije v različnih merilih, popis sestavnih delov in učinkov, zgodovina mesta in njegovih razvojnih stopenj itn.).

Nepogrešljiva sta tudi neposredno posvetovanje in stalen dialog s prebivalci in drugimi deležniki, saj jih varstvo zgodovinskega mesta ali območja najbolj zadeva.

ble because the safeguarding of their historic town or area concerns them first and foremost.

h. Governance

Good governance makes provision for organizing broad orchestration amongst all stakeholders: elected authorities, municipal services, public administrations, experts, professional organizations, voluntary bodies, universities, residents, etc. This is essential for the successful safeguarding, rehabilitation and sustainable development of historic towns and urban areas.

Participation by the residents can be facilitated through distributing information, awareness raising and training. The traditional systems of urban governance should examine all aspects of cultural and social diversity, so as to establish new democratic institutions to suit the new reality.

Procedures for urban planning and safeguarding historic cities must provide sufficient information and time for residents to give fully informed responses.

Safeguarding needs to be encouraged and financial measures put in place, in order to facilitate partnerships with players from the private sector in the conservation and restoration of the built environment.

i. Multidisciplinarity and cooperation

“Planning for the conservation of historic towns and urban areas should be preceded by multidisciplinary studies.” (Washington Charter art. 5)

h. Upravljanje

Za dobro upravljanje je nujno širše prilagajanje vseh deležnikov: voljenih organov, mestnih služb, javne uprave, strokovnjakov, strokovnih organizacij, prostovoljnih organizacij, univerz, prebivalcev itn. To je za uspešno varstvo, sanacijo in trajnostni razvoj zgodovinskih mest in urbanih območij ključno. Sodelovanje prebivalcev lahko izboljšamo z obveščanjem, ozaveščanjem in usposabljanjem.

V okviru tradicionalnega načina upravljanja mesta bo za vzpostavitev novih demokratičnih institucij, ki se bodo prilagajale novim razmeram, treba obravnavati vse vidike kulturne in družbene raznolikosti.

Postopki za urbanistično načrtovanje in varstvo zgodovinskih mest morajo zagotavljati zadostne informacije in dovolj časa, da se izčrpno obveščeni prebivalci lahko odzovejo.

Pri ohranjanju in prenovi grajenega okolja je treba spodbujati varstvo in tudi uvajati ustrezne finančne ukrepe v podporo partnerstvu med akterji iz zasebnega sektorja.

i. Multidisciplinarnost in sodelovanje

»Pred načrtovanjem ohranjanja zgodovinskih mest in urbanih območij je treba izdelati multidisciplinarne študije.« (Washingtonska listina, člen 5)

Vse od začetka priprave preliminarne študij bi moralo varstvo zgodovinskih mest temeljiti na učinkovitem sodelovanju med strokovnjaki iz različnih strok, izvajano pa bi moralo biti s sodelovanjem

From the beginning of preliminary studies, the safeguarding of historic towns should be based on an effective collaboration between specialists of many different disciplines, and undertaken with the cooperation of researchers, public services, private enterprises and the broader public.

These studies should lead to concrete proposals that can be taken up by political decision-makers, social and economic agents and residents.

j. Cultural diversity

Within the context of urban conservation planning, the cultural diversity of the different communities that have inhabited historic towns over the course of time must be respected and valued.

It is essential to establish a sensitive and shared balance in order to maintain their historical heritage in the fullness of its cultural diversity.

raziskovalcev, javnih služb, zasebnih podjetij in širše javnosti.

Te študije naj bi vodile h konkretnim predlogom, katerih uresničevanje naj bi nato prevzeli nosilci političnih odločitev, družbeni in gospodarski subjekti ter prebivalci.

j. Kulturna raznolikost

V kontekstu načrtovanja ohranjanja urbane dediščine je treba spoštovati in ceniti kulturno raznolikost različnih skupnosti, ki so v preteklosti bivale v zgodovinskih mestih.

Pomembno je vzpostaviti ravnovesje, da se njihova zgodovinska dediščina ohrani v vsej svoji kulturni raznolikosti.

4

Proposals and Strategies
Predlogi in strategije

a. Elements to be preserved

- 1.** The authenticity and integrity of historic towns, whose essential character is expressed by the nature and coherence of all their tangible and intangible elements, notably:
 - a. Urban patterns as defined by the street grid, the lots, the green spaces and the relationships between buildings and green and open spaces;
 - b. “The form and appearance, interior and exterior, of buildings as defined by their structure, volume, style, scale, materials, colour and decoration” (Washington Charter art. 2 indent c);
 - c. “The relationship between the town or urban area and its surrounding setting, both natural and man-made;” (Washington Charter art. 2 indent d);
 - d. The various functions that the town or urban area has acquired over time;
 - e. Cultural traditions, traditional techniques, spirit of place and everything that contributes to the identity of a place;
- 2.** The relationships between the site in its totality, its constituent parts, the context of the site, and the parts that make up this context;

a. Prvine, ki naj se ohranijo

- 1.** Avtentičnost in integriteta zgodovinskih mest, katerih bistvo izražata vrsta in skladnost prvin. To so:
 - a. urbani vzorci, kot jih opredeljujejo ulično omrežje, parcelna razdelitev, zelene površine in razmerja med stavbami ter zelenimi in odprtimi površinami;
 - b. »oblika in videz, notranjost in zunanost stavb, kot to opredeljujejo njihova konstrukcija, volumen, slog, merilo, materiali, barve in dekoracija« (Washingtonska listina, člen 2, alineja c);
 - c. »odnos med mestom ali urbanim območjem in njegovo okolico, tako naravno kot grajeno« (Washingtonska listina, člen 2, alineja d);
 - d. različne funkcije, ki jih je mesto ali mestno območje sčasoma pridobilo;
 - e. kulturne tradicije, tradicionalne tehnike, duh kraja in vse, kar prispeva k identiteti kraja.
- 2.** Razmerja med območjem v celoti, njegovimi sestavnimi deli, kontekstom območja in gradniki konteksta.
- 3.** Družbena struktura, kulturna raznolikost.
- 4.** Neobnovljivi viri, zmanjšanje njihove porabe ter spodbujanje ponovne uporabe in recikliranja.

3. Social fabric, cultural diversity;

4. Non-renewable resources, minimising their consumption and encouraging their reuse and recycling.

b. New functions

“New functions and activities should be compatible with the character of the historic towns or urban area.” (Washington Charter art. 8)

The introduction of new activities must not compromise the survival of traditional activities or anything that supports the daily life of the local inhabitants. This could help to preserve the historical cultural diversity and plurality, some of the most valuable elements in this context.

Before introducing a new activity, it is necessary to consider the number of users involved, the length of utilization, compatibility with other existing activities and the impact on traditional local practices.

Such new functions must also satisfy the need for sustainable development, in line with the concept of the historic town as a unique and irreplaceable ecosystem.

c. Contemporary architecture

When it is necessary to construct new buildings or to adapt existing ones, contemporary architecture must be coherent with the existing spatial layout in historic towns as in the rest of the urban environment.

Contemporary architecture should find its expression while respecting the scale of the site, and have

b. Nove namembnosti

»Nove namembnosti in dejavnosti bi morale dopolnjevati značaj zgodovinskih mest ali urbanega območja.« (Washingtonska listina, člen 8)

Uvajanje novih dejavnosti ne sme ogroziti preživetja tradicionalnih dejavnosti ali česar koli, kar podpira vsakodnevno življenje prebivalcev. To bi lahko pomagalo ohraniti zgodovinsko kulturno raznolikost in pluralnost, ki sta eni izmed najdragocenejših prvin v tem kontekstu.

Pred uvedbo nove dejavnosti je treba pretehtati število uporabnikov, vključenih vanjo, njeno trajanje, združljivost z obstoječimi dejavnostmi in učinek na tradicionalne lokalne prakse.

Nova namembnost mora zadostiti tudi potrebi po trajnostnem razvoju, v skladu s konceptom zgodovinskega mesta kot edinstvenega in nenadomestljivega ekosistema.

c. Sodobna arhitektura

Ko je treba graditi nove stavbe ali prilagoditi obstoječe, mora biti sodobna arhitektura usklajena z obstoječo prostorsko ureditvijo v zgodovinskih mestih in tudi v ostalem urbanem okolju. Sodobna arhitektura naj najde svoj izraz ob upoštevanju merila območja in naj bo v jasnem razmerju do obstoječe arhitekture in razvojnih vzorcev konteksta.

»Analiza urbanega konteksta naj se izvede pred vsako novo gradnjo, ne le zato, da se določi splošni značaj skupine stavb, temveč tudi za analizo

a clear rapport with existing architecture and the development patterns of its context.

“Analysis of the urban context should precede any new construction not only so as to define the general character of the group of buildings but also to analyse its dominant features, e.g. the harmony of heights, colours, materials and forms, constants in the way the façades and roofs are built, the relationship between the volume of buildings and the spatial volume, as well as their average proportions and their position. Particular attention should be given to the size of the lots since there is a danger that any reorganization of the lots may cause a change of mass which could be deleterious to the harmony of the whole” (Nairobi Recommendation art. 28).

Perspectives, views, focal points and visual corridors are integral parts of the perception of historic spaces. They must be respected in the event of new interventions. Before any intervention, the existing context should be carefully analysed and documented. View cones, both to and from new constructions, should be identified, studied and maintained.

The introduction of a new building into a historical context or landscape must be evaluated from a formal and functional point of view, especially when it is designated for new activities.

d. Public space

Public space in historic towns is not just an essential resource for circulation, but is also a place for contemplation, learning and enjoyment of the town. Its design and layout, including the choice of street furniture, as well as its management, must protect

dominantnih potez, npr. skladnosti višin, barv, materialov in oblik, konstant pri načinu zgraditve fasad in streh, odnosov med volumni stavb in prostora, pa tudi splošnih proporcij in njihovega položaja. Posebno pozornost moramo namenjati velikosti parcel, saj lahko vsako njihovo preoblikovanje povzroči spremembe, ki lahko škodljivo vplivajo na ubranost celote.« (Nairobijsko priporočilo, člen 28)

Perspektive, pogledi, dominante in vizualni koridori so sestavni deli zaznavanja zgodovinskih prostorov. Pri načrtovanju novih posegov jih moramo upoštevati. Pred kakršnimkoli posegom je treba obstoječi kontekst dobro analizirati in dokumentirati. Poglede, tako na nove gradnje kot z njih, je treba določiti, preučiti in ohranjati.

Umestitev nove stavbe v zgodovinski kontekst ali krajino moramo oceniti s formalnega in funkcionalnega stališča, predvsem če je namenjena novim dejavnostim.

d. Javni prostor

Javni prostor v zgodovinskih mestih ni le prostor, rezerviran za promet, temveč tudi prostor za razmislek, učenje in uživanje mesta. Oblikovanje in ureditev, vključno z izbiro uličnega pohištva in njegovim upravljanjem, morata ščititi njegov značaj in lepoto ter spodbujati javno rabo, namenjeno družbeni komunikaciji.

V primeru novih posegov in rab je treba skrbno preučiti in nadzorovati ravnotežje med javnimi odprtimi površinami in gosto pozidanim prostorom.

its character and beauty, and promote its use as a public place dedicated to social communication. The balance between public open space and the dense built environment must be carefully analysed and controlled in the event of new interventions and new uses.

e. Facilities and modifications

Urban planning to safeguard historic towns must take into consideration the residents’ need for facilities.

The integration of new facilities into historic buildings is a challenge that local authorities must not ignore.

f. Mobility

“Traffic inside a historic town or urban area must be strictly controlled by regulations.” (Washington Charter art. 12)

“When urban or regional planning provides for the construction of major motorways, they must not penetrate a historic town or urban area, but they should improve access to them.” (Washington Charter art. 13)

Most historic towns and urban areas were designed for pedestrians and slow forms of transport. Gradually these places were invaded by the car, causing their degradation. At the same time, quality of life has reduced.

Traffic infrastructure (car parks, subway stations, etc.) must be planned in ways that will not damage the historic fabric or its environment. A historic

e. Infrastruktura in spremembe

Urbanistično načrtovanje za varstvo zgodovinskih mest mora upoštevati potrebe prebivalcev po infrastrukturi.

Vključevanje nove infrastrukture in napeljav v zgodovinske stavbe je izziv, ki ga lokalne skupnosti ne smejo spregledati.

f. Mobilnost

»Promet znotraj zgodovinskega območja mora biti primerno nadzorovan.« (Washingtonska listina, člen 12)

»Ko urbanistično in regionalno načrtovanje predvideva izgradnjo večjih cest, naj bi te ne vstopale v zgodovinska mesta ali urbana območja, izboljšati pa bi morale dostop do njih.« (Washingtonska listina, člen 13)

Večina zgodovinskih mest in urbanih območij je bila zasnovana za pešce in počasne oblike prometa. V ta prostor so sčasoma vdrli avtomobili, kar je povzročilo njegovo degradacijo. Obenem se je zmanjšala kakovost življenja.

Prometno infrastrukturo (parkirišča, podzemna postajališča itn.) je treba načrtovati tako, da ne poškoduje zgodovinskega tkiva ali okolja. Zgodovinsko mesto mora spodbujati promet z nizkim okoljskim odtisom.

Pomembno je okrepiti peš promet. V ta namen je treba drastično omejiti avtomobilski promet in število parkirnih mest. Obenem moramo vpeljati traj-

town should encourage the creation of transport with a light footprint.

It is important to encourage pedestrian circulation. To achieve this, traffic should be drastically limited and parking facilities reduced. At the same time, sustainable, non-polluting public transport systems need to be introduced, and soft mobility promoted.

Roadways should be studied and planned to give priority to pedestrians. Parking facilities should preferably be located outside protected zones and, if possible, outside buffer zones.

Underground infrastructure, such as subways, must be planned so as not to damage historic or archaeological fabric or its environment.

Major highway networks must avoid protected areas and buffer zones.

g. Tourism

Tourism can play a positive role in the development and revitalisation of historic towns and urban areas. The development of tourism in historic towns should be based on the enhancement of monuments and open spaces; on respect and support for local community identity and its culture and traditional activities; and on the safeguarding of regional and environmental character. Tourism activity must respect and not interfere with the daily life of residents.

Too great an influx of tourists is a danger for the preservation of monuments and historic areas.

Conservation and management plans must take into account the expected impact of tourism, and regu-

nostne, ekološke sisteme javnega prevoza in spodbujati mehko mobilnost.

Ceste je treba preučevati in načrtovati tako, da imajo pešci prednost. Parkirna mesta naj bodo, če je to mogoče, umeščena zunaj zavarovanih območij in varovalnih pasov.

Podzemna infrastruktura, kot so na primer podzemne železnice, mora biti načrtovana tako, da ne poškoduje zgodovinskega in arheološkega tkiva ali okolja.

Večja cestna omrežja se morajo izogniti zavarovanim območjem in varovalnim pasovom.

g. Turizem

Turizem lahko pri razvoju in revitalizaciji zgodovinskih mest in urbanih območij igra pozitivno vlogo. Razvoj turizma v zgodovinskih mestih mora temeljiti na promociji spomenikov in odprtih površin, na spoštovanju in podpori identitete, kulture in tradicionalnih dejavnosti lokalne skupnosti ter na varovanju regionalnega in okoljskega značaja. Turistične dejavnosti morajo upoštevati vsakodnevno življenje prebivalcev in se vanj ne smejo vmešavati. Prevelik pritok turistov ohranjanje spomenikov in zgodovinskih območij ogroža.

Načrti za ohranjanje in upravljanje morajo upoštevati pričakovani učinek turizma in ta proces urejati v korist dediščine in prebivalcev.

h. Tveganja

»Preventivne ukrepe pred kakršnimikoli nesrečami in ukrepe za odpravo posledic, ki prizadenejo zgo-

late the process, for the benefit of the heritage and of local residents.

h. Risks

“Whatever the nature of a disaster affecting a historic town or urban area, preventative and repair measures must be adapted to the specific character of the properties concerned.” (Washington Charter art. 14)

Conservation plans offer an opportunity to improve risk preparedness and to promote environmental management and the principles of sustainability.

i. Energy saving

All interventions in historic towns and urban areas, while respecting historic heritage characteristics, should aim to improve energy efficiency and to reduce pollutants.

The use of renewable energy resources should be enhanced.

Any new construction in historic areas must be energy efficient. Urban green spaces, green corridors and other measures should be adopted to avoid urban heat islands.

j. Participation

“The participation and the involvement of the residents – and all local interest groups – are essential for the success of the conservation programme and should be encouraged. The conservation of historic towns and urban areas concerns their residents first of all.” (Washington Charter art 3)

dovinsko mesto ali urbano območje, je treba prilagoditi posebnemu značaju prizadete dediščine.« (Washingtonska listina, člen 14)

Konservatorski načrti ponujajo priložnost za izboljšanje pripravljenosti na tveganja ter spodbujanje okoljskega upravljanja in upoštevanja načel trajnosti.

i. Varčevanje z energijo

Vsi posegi v zgodovinska mesta in urbana območja naj bi bili ob upoštevanju značilnosti zgodovinske dediščine namenjeni izboljšanju energetske učinkovitosti in zmanjšanju emisij.

Treba je povečati rabo obnovljivih virov energije.

Vsakršne novogradnje v zgodovinskih območjih morajo biti energetske učinkovite. Z načrtovanjem mestnih zelenih površin in zelenih koridorjev ter drugimi ukrepi bi se izognili nastanku toplotnih otokov.

j. Participacija

»Sodelovanje in vključevanje prebivalcev – in vseh lokalnih interesnih skupin – sta ključna za uspešnost ohranjanja in ju je treba spodbujati. Ohranjanje zgodovinskih mest in urbanih območij v prvi vrsti zadeva prebivalce.« (Washingtonska listina, člen 3)

Načrtovanje v zgodovinskih urbanih območjih mora biti participativni proces, ki vključuje vse deležnike.

Za spodbujanje sodelovanja in udeležbe prebivalcev je treba vzpostaviti splošen informativni program, začeti je treba že z osnovnošolskimi otroki. Spod-

Planning in historic urban areas must be a participatory process, involving all stakeholders.

In order to encourage their participation and involvement, a general information programme should be set up for all residents, beginning with children of school age. The actions of conservation associations must be encouraged, and financial measures put in place, to facilitate the conservation and restoration of the built environment.

Mutual understanding, based on public awareness, and the search for common objectives between local communities and professional groups, is the basis of the successful conservation, revitalization and development of historic towns.

Information technology enables direct and immediate communication. This allows for active and responsible participation by local groups.

Authorities must be encouraged to take an interest in the safeguarding of historic towns and urban areas, in order to establish financial measures which will enable management and improvement plans to succeed.

k. Conservation Plan

“The conservation plan should aim at ensuring a harmonious relationship between historic urban areas ...” (Washington Charter art. 5).

It covers both tangible and intangible elements, in order to protect a place’s identity without impeding its evolution.

bujati moramo ukrepe različnih združenj za ohranjanje dediščine ter upajati finančne ukrepe za lažje ohranjanje in obnovo grajenega prostora.

Osnovo za uspešno ohranjanje, oživljanje in razvoj zgodovinskih krajev tvorita medsebojno razumevanje, ki temelji na ozaveščenosti javnosti, in iskanje skupnih ciljev lokalnih skupnosti in strokovnih skupin.

Informacijska tehnologija zagotavlja neposredno in takojšnjo komunikacijo. To omogoča aktivno in odgovorno sodelovanje lokalnih skupin.

K varovanju zgodovinskih mest in urbanih območij moramo spodbujati pristojne organe, zato da bi vzpostavili finančne ukrepe, ki bodo omogočili uspešnost načrtov za upravljanje in izboljšanje.

k. Konservatorski načrt*

»Konservatorski načrt mora stremeti k usklajenim odnosom med zgodovinskimi urbanih območji [...].« (Washingtonska listina, člen 5)

Ta načrt zajema tako snovne kot nesnovne prvine, njegov namen pa je zavarovati identiteto kraja, ne da bi to ogrožalo njegov razvoj.

Glavni cilji konservatorskega načrta »morajo biti jasno izraženi, prav tako pa [morajo biti določeni] tudi pravni, administrativni in finančni ukrepi, potrebni za njihovo doseganje«. (Washingtonska listina, člen 5)

* Konservatorski načrt za posege v urbanem okolju je po veljavni slovenski zakonodaji Konservatorski načrt za prenovo (ZVKD-1, Uradni list RS, št. 16/08, 123/08, 8/11 – ORZVKD39, 90/12, 111/13, 32/16 in 21/18 – ZNOrg).

The principal objectives of the conservation plan “should be clearly stated as should the legal, administrative and financial measures necessary to attain them.” (Washington Charter art. 5)

A conservation plan must be based on urban planning for the whole town, including analysis of archaeological, historical, architectural, technical, sociological and economical values. It should define a conservation project, and be combined with a management plan and followed by permanent monitoring.

The conservation plan must determine the terms, rules, objectives and outcomes of any changes. It “should determine which buildings – and spaces – must be preserved, which should be preserved under certain circumstances and which, “under quite exceptional circumstances, might be expendable.” (Washington Charter art. 5).

Before any intervention, existing conditions should be rigorously documented.

The conservation plan must identify and protect the elements contributing to the values and character of the town, as well as the components that enrich and/or demonstrate the character of the historic town and urban area.

The proposals in the conservation plan must be articulated in a realistic fashion, from the legislative, financial and economic point of view, as well as with regard to the required standards and restrictions.

“The Conservation Plan should be supported by the residents of the historic area.” (Washington Charter art. 5).

Konservatorski načrt mora temeljiti na urbanističnem načrtovanju celotnega mesta, vključno z analizo arheoloških, zgodovinskih, arhitekturnih, tehničnih, socioloških in gospodarskih vrednot. Opredeli naj konservatorsko–restavratorski projekt in ga združi z načrtom za upravljanje, temu pa naj sledi stalno spremljanje stanja.

Konservatorski načrt mora določiti pogoje, pravila, cilje in rezultate sprememb. »Določil naj bi, katere stavbe – in prostore – je treba ohraniti, katere je treba ohraniti pod določenimi pogoji in kateri so lahko – v precej izjemnih okoliščinah – pogrešljivi.« (Washingtonska listina, člen 5)

Pred vsakršnim posegom je treba natančno dokumentirati obstoječe stanje.

Konservatorski načrt mora prepoznati in zaščititi prvine, ki prispevajo k vrednotam in značaju mesta, pa tudi sestavne dele, ki bogatijo in/ali ponazarjajo značaj zgodovinskega mesta in urbanega območja. Predlogi v konservatorskem načrtu morajo biti oblikovani realistično, tako s pravnega, finančnega in gospodarskega vidika kot tudi glede na zahtevane standarde in omejitve.

»Konservatorski načrt bi morali podpirati prebivalci zgodovinskega območja.« (Washingtonska listina, člen 5)

Če konservatorskega načrta ni, morajo vse nujne dejavnosti ohranjanja in razvoja zgodovinskega mesta potekati v skladu z načeli in cilji ohranjanja in izboljšanja stanja.

When there is no conservation plan, all necessary conservation and development activities in a historic town must be carried out in accordance with the principles and objectives of conservation and enhancement.

1. Management Plan

An effective management system should be devised according to the type and characteristics of each historic town and urban area, and their cultural and natural context. It should integrate traditional practices, and be coordinated with other urban and regional planning tools in force.

A management plan is based on the knowledge, conservation and enhancement of tangible and intangible resources.

Therefore it must:

- determine the cultural values;
- identify stakeholders and their values;
- identify potential conflicts;
- determine conservation targets;
- determine legal, financial, administrative and technical methods and tools;
- understand strengths, weaknesses, opportunities and threats;
- define suitable strategies, deadlines for the work, and specific actions.

1. Načrt upravljanja

Učinkovit sistem upravljanja mora upoštevati vrsto in značilnosti vsakega zgodovinskega kraja in urbanega območja, pa tudi kulturnega in naravnega konteksta. Vključeval naj bi tradicionalne prakse in naj bi bil usklajen z drugimi veljavnimi orodji za urbano in regionalno načrtovanje.

Načrt upravljanja temelji na znanju, ohranjanju in krepitevi snovnih in nesnovnih virov.

Zato mora:

- določiti kulturne vrednote;
- določiti deležnike in njihove vrednote;
- zaznati morebitne konflikte;
- določiti cilje ohranjanja;
- določiti pravne, finančne, administrativne in tehnične metode in orodja;
- razumeti prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti ter
- določiti ustrezne strategije, roke izvedbe in posebne ukrepe.

Priprava takega načrta upravljanja mora biti participativni proces.

Poleg podatkov, ki jih zagotavljajo lokalni pristojni organi in uradniki, terenski ogledi in podrobna dokumentacija, mora načrt v dodatku vključevati tudi

The production of such a management plan should be a participatory process.

In addition to the information provided by local authorities, officials, field survey and detailed documentation, the Plan should include, as an appendix, the conclusions from stakeholder discussions and an analysis of the conflicts arising in these inherently contradictory debates.

sklepe razprav z deležniki in analizo morebitnih navzkrižij, ki nastanejo v teh inherentno protislovnih diskusijah.

Follow Up

These recommendations are the outcome of collaborative work by CIVVIH, which intends them as a contribution to the wider discussions being led by ICOMOS.

This is an open source document that can be updated in the light of the evolution of the issues discussed.

Nadaljnji postopki

Ta priporočila so rezultat sodelovanja znotraj CIVVIH in pomenijo prispevek k širši razpravi, ki jo vodi ICOMOS.

Dokument se lahko posodablja v luči razvoja vprašanj, ki so predmet razprave.

	CIP - Kataložni zapis o publikaciji Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana	
	719:711.4	
	VALLETSKA načela za varstvo in upravljanje zgodovinskih mest, krajev in urbanih območij = The Valletta principles for the safeguarding and management of historic cities, towns and urban areas : 2011 / [ureditev Irena Potočnik, Nataša Jurgec Gurnick, Sonja Ifko ; prevod Mojca Vilfan]. - Ljubljana : ICOMOS Slovenija - Slovensko nacionalno združenje za spomenike in spomeniška območja, 2022. - (Doktrina +)	
	Prevod dela: The Valletta principles for the safeguarding and management of historic cities, towns and urban areas, 2011 ISBN 978-961-94851-3-2 COBISS.SI-ID 124090627	
Naslov v izvirniku:	Valletska načela za varstvo in upravljanje zgodovinskih mest, krajev in urbanih območij, 2011 The Valletta Principles for the Safeguarding and Management of Historic Cities, Towns and Urban Areas, 2011 © 2011, ICOMOS CIVVIH	
	 	
Izdajatelj:	ICOMOS – Slovensko nacionalno združenje za spomenike in spomeniška območja	<i>Publikacija je izdana s finančno podporo</i> <i>Slovenske nacionalne komisije za UNESCO.</i>
Odgovorna oseba:	dr. Sonja Ifko , predsednica	
Ureditev in strokovni pregled besedila:	dr. Irena Potočnik, Nataša Jurgec Gurnick, dr. Sonja Ifko	
Oblikovanje:	Ajda Bevc	
Prevod:	Mojca Vilfan	
Lektoriranje:	Katja Paladin	
Tisk:	Camera d. o. o.	
Naklada:	200 izvodov Ljubljana, 2022	

